NKE STRATÉGIAI VÉDELMI KUTATÓKÖZPONT
NÉZŐPONTOK – 2014/2
1581 Budapest Pf: 15 Tel: 432-90-92 Fax: 432-90-58 e-mail: svkk@uni-nke.hu
ISSN 2063-4862

Az ukrán válság értelmezési kereteiről és az ukrán választásokról

A 2014. október 26-ai ukrajnai parlamenti választások több szempontból is fontos határvonalat képeznek a közel egy éve kirobbant ukrán válságban. Egyrészt, mert lezárták azt a közel nyolc hónapos időszakot, amikor az ukrán vezetőkkel szemben sokak részéről megfogalmazódott az illegitim hatalomgyakorlás vádja, mivel február végén nem választással és nem alkotmányos módon, hanem egy felkelés eredményeként kerültek hatalomra. Másrészt, mert a választási eredmények alapvetően változtatták meg az ukrán parlament, illetve az ukrán politikai elit eddigi összetételét, számos olyan új politikai csoport képviselőjét is a Legfelsőbb Tanácsba juttatva, amelyek néhány hónappal ezelőtt még ismeretlenek voltak a közvélemény előtt. S végül harmadrészt, mert e választással Ukrajnában alighanem véget ér az a kivételes időszak, amikor az ország politikai vezetése komoly reformok végrehajtása nélkül is képes volt hatalmon maradni. Mindezek jó alkalmat adnak arra, hogy a választás kapcsán áttekintsük az ukrán válság fordulópontjait, lehetséges értelmezési kereteit, illetve számba vegyük azokat a legfontosabb kihívásokat, amelyekkel a választás után az új vezetésnek szembe kell majd néznie.

Az ukrán válság szakaszairól

Bár ez év februárjában és márciusában már kísérletet tettünk az ukrán válság addigi legfontosabb eseményeinek áttekintésére,[1] a válság kirobbanása óta eltelt közel egy esztendő lehetővé teszi, hogy ezt kicsit hosszabb időperspektívából szemlélve is megtegyük – elsősorban arra koncentrálva, hogy a nemzetközi közösség, illetve a közvélemény miként tekintett az Ukrajnában zajló eseményekre, és miként értelmezte azokat. Amennyiben ebből a szempontból kívánjuk szakaszokra osztani a válságot, az ukrán válság első szakaszának a Janukovics-rendszer agóniáját, *a tiltakozások 2013. novemberi kezdetétől Viktor Janukovics 2014. februári meneküléséig* tartó időszakot kell tekintenünk. Bár ezen belül további, az események dinamikájára hatást gyakorló pontok is kijelölhetők,[2] az ukrán válság e szakaszának legfőbb jellegzetessége, hogy Viktor Janukovics és kormányzata – jóllehet lett volna rá politikai, pénzügyi és belbiztonsági eszköze is – nem volt képes kezelni a végül hatalomváltáshoz vezető belső társadalmi tiltakozást. Az események kritikusainak érvrendszerében a válságnak e szakaszával kapcsolatban gyakran felmerül az eseményekben való nyugati szerepvállalás és az ukrán szélsőségesek politikai előretörésének hangsúlyozása. Ez egyrészt többnyire eltúlzott (a Majdan-mozgalmat elsősorban a hatalomból kiszorított ukrán oligarchák pénzelték és támogatták, az ukrán szélsőjobboldal az elnökválasztási eredmények szerint nem erősödött meg[3]), másrészt a Janukovics-rezsimet semmi sem kényszerítette arra, hogy rendre erőszakos módon igyekezzen felszámolni a társadalmi tiltakozásokat. Fontos jelezni, hogy ebben az időszakaszban a nemzetközi közösség és a nemzetközi közvélemény az ukrán válságot alapvetően *a hatalomért zajló belső ukrán politikai válságként* értelmezte, s ebben nem tekintette főszereplőnek Moszkvát.

Jellegzetességei és sajátosságai alapján a válság *második nagyobb szakaszának a február 27–28-án megkezdett orosz agressziótól a MH–17 jelzésű Boeing 777-es maláj gép július 17-i lelövéséig* tartó időszakot tekinthetjük. Ekkor került sor a Krím megszállására, majd annektálására (február 28. – március 18.), a fegyveres szeparatizmus felszítására a

[1] Tálas Péter: A jelenlegi ukrán válságról. *SVKK Elemzések* 2014/3; Tálas Péter: A jelenlegi ukrán válságról 2.0. *SVKK Elemzések* 2014/8.
[2] A tüntetők brutális megtámadása 2013. november 30-án, a december 17-i Janukovics–Putyin-megállapodás, a szabadságjogokat durván korlátozó 2014. január 16-i törvénycsomag, a hatalom és a tüntetők január 19–23., majd február 18–21. közötti, halálos áldozatokkal is járó összetűzése.
[3] A szélsőjobb két jelöltje mindössze a szavazatok 2%-át szerezte meg. Lásd Olszański, Tadeusz A. – Wierzbowska-Miazga, Agata: Poroszenko prezydentem Ukrainy. *Analizy OSW*, 2014. 05. 28.

© TÁLAS PÉTER

kelet- és dél-ukrán területeken (április elejétől), valamint a Donyecki Népköztársaság és a Luganszki Népköztársaság kikiáltására (április 7. és 8.). Képletesen szólva: kísérlet történt egy ukrajnai „orosz tavasz" megszervezésére és kirobbantására. A válságnak ebben a szakaszában választották elnökké Petro Porosenkót (május 25.) – az elnöki poszton megszüntetve a hatalom illegitimitását –, illetve ekkor került sor az oroszok támogatta szeparatista fegyveresek által elfoglalt területek egy részének ukrán visszafoglalására (június és július első fele). Ez utóbbit azért sikerült elérni, mert a kelet-ukrajnai szeparatisták tevékenységét nem kísérte széles társadalmi támogatás.[4] Jóllehet előbb a Krím-félsziget annektálása, majd a kelet-ukrajnai oroszbarát szeparatisták támogatása miatt már ekkor sor került az első oroszellenes amerikai és európai szankciókra (az előbbiek március 19-én, 20-án, április 28-án és július 16-án, az utóbbiak március 17-én, 23-án, április 29-én és május 12-én kerültek bevezetésre),[5] a nemzetközi és különösen az európai közvélemény döntő többsége azonban alapvetően továbbra is egy olyan *belső orosz–ukrán konfliktusként* tekintett az ukrán válságra, amelyben az Oroszországi Föderáció csupán az oroszbarát szeparatistákat támogató külső szereplő. Már a válságnak ebben a szakaszában világossá vált ugyanakkor a Nyugatnak az az álláspontja, hogy nem akarja provokálni Vlagyimir Putyint és az orosz vezetést, nem akar új hidegháborút, a szankciópolitika melletti (nehéz és óvatos) kiállása pedig egyértelműen jelezte, hogy nem kíván fegyveresen elköteleződni Ukrajna mellett.

Az ukrán válság *harmadik nagyobb szakaszát a Malaysia Airlines MH–17-es járatának július 17-i lelövése nyitotta meg, s az ukrán társulási egyezmény gazdasági rendelkezéseinek szeptember 12-i felfüggesztése zárta le.* A válságnak ebben a szakaszában nyertek az ukrán események először európai, illetve globális dimenziót (nagyrészt a MH–17-es lelövése nyomán bekövetkező európai szemléletváltásnak köszönhetően). S ekkor vált egészen nyilvánvalóvá az európai közvélemény többsége előtt az is – különösen azt követően, hogy Oroszország (a „szakadár köztársaságok" bukását megelőzendő) augusztus 27-én önálló frontot nyitott olyan dél-ukrajnai területeken is, amelyeken korábban nem tevékenykedtek szeparatisták –, hogy Moszkva az ukrán válság közvetlen, markáns és lényegi főszereplője. Olyan főszereplő, amely azért támogatja és védi meg a tényleges társadalmi bázis nélküli kelet-ukrajnai szeparatistákat (immár nyíltan is felvállalva az ukrán területi integritás megsértését), hogy ily módon kísérelje meg visszaszerezni a Kijev feletti politikai befolyását. S ennek érdekében akár a Nyugattal való huzamosabb ideig tartó feszültség felvállalására is hajlandónak mutatkozik. A válság e szakaszának ukrajnai dimenziójához fontosabb eseményként az ukrán határ szeparatisták általi kinyitása (július 25.), az orosz csapatok Dél-Ukrajna elleni támadása (augusztus 27.), az ukrán kormány és szakadárok közötti béke putyini terve (szeptember 3.), illetve a 2014. szeptember 5-én megkötött tűzszünet sorolható. A válság nemzetközi dimenziójához pedig az Európai Unió (június 25., július 30. szeptember 12.) és az Egyesült Államok szankciói (szeptember 12.)[6], az augusztus 6-án elrendelt orosz ellenszankciók[7], a walesi NATO-csúcs (szeptember 3–4.)[8], illetve az európai–ukrán társulási egyezmény gazdasági rendelkezéseinek – orosz nyomásra bekövetkező[9] – szeptember 12-i

[4] Sadowski, Rafał – Wierzbowska-Miazga, Agata: Separatyści oddają inicjatywę Kijowowi. *Analizy OSW*, 2014. 07. 09.

[5] Us imposes second wave of sanctions on Russia. *jmnjournal.com*, 2014. 03. 20.; Declaration by the High Representative on behalf of the European Union on the alignment of certain third countries with the Council Decision 2014/145/CFSPconcerning restrictive measures in respect of actions undermining or threa tening the territorial integrity, sovereignty and independence of Ukraine. Council of the European Union, 2014. 04. 11.; U.S. levels new sanctions against Russian officials, companies. *haaretz.com,* 2014. 04. 28.; EU restrictive measures. Council of the European Union, 2014.04.29.; Third Wave of Sanctions Slams Russian Stocks. *The Moscow Times*, 2014. 07. 17.; [5] EU sanctions against Russia over Ukraine crisis. European Union Newsroom; Ukraine crisis: Russia and sanctions. *BBC*, 2014. 09. 12.; European Sanctions blog: Russia, europeansanctions.com.

[6] EU sanctions against Russia over Ukraine crisis. *European Union Newsroom*.; Ukraine crisis: Russia and sanctions. *BBC*, 2014. 09. 12.; European Sanctions blog: Russia, *europeansanctions.com.*

[7] MacFarquhar, Neil – Smale, Alison: Russia Responds to Western Sanctions With Import Bans of Its Own. *The New York Times*, 2014. 08. 07.

[8] Csiki Tamás – Tálas Péter – Varga Gergely: A NATO walesi csúcstalálkozójának napirendje és értékelése. *Nemzet és Biztonság*, 2014. 4. sz.

[9] Sadowski, Rafał – Wierzbowska-Miazga, Agata: Russia is blocking a free trade area between the EU and Ukraine. *OSW Analyses,* 2014. 09. 17.

felfüggesztése sorolható. Fontos jelezni, hogy a Nyugat álláspontja stratégiai értelemben a válságnak ebben a szakaszában sem változott: továbbra sem akarta provokálni Vlagyimir Putyint és az orosz vezetést, nem akart új hidegháborút, ugyanakkor nem tehette és nem teheti meg, hogy ne szankcionálja a nemzetközi jogot és normákat sértő orosz magatartást. Bár a nemzetközi és különösen az európai közvélemény egy része a nyugati visszafogottság mögött hajlamos gyengeséget feltételezni, egyrészt látni kell, hogy a nyugati nagyhatalmak több más nemzetközi problémát (például Iszlám Állam, gazdasági válság kezelése stb.) fontosabbnak tartanak az ukrán válságnál. Másrészt Moszkva magatartását sokan nem erőként, hanem éppen hogy gyengeségként percipiálják. S végül tény, hogy Európa gazdasági érdekei miatt sem akarja elmélyíteni és elmérgesíteni a nyugati–orosz feszültséget.

Az ukrán válság szintjeiről

Az elemzések alapján az ukrán válság egy olyan komplex válság, amelynek van egy *geopolitikai,* egy *regionális* és egy belső, több területen jelentkező *ukrajnai* szintje.

Geopolitikai szinten a legtöbb elemzés – s ezek alapján a nemzetközi közvélemény egy jelentős része – olyan *érdekszféra-küzdelemként* értelmezi a válságot, amely a nagyhatalmak között folyik, elsősorban az Egyesült Államok és az Oroszországi Föderáció, illetve az Európai Unió és az Oroszországi Föderáció között.[10] Ebben a geopolitikai játszmában Ukrajna sokkal inkább tárgy, mint alany. Ez a küzdelem a felek között 1989–1991 óta tart, s az ukrán válság elsősorban abban különbözik a küzdelem korábbi szakaszaitól, hogy új hatalmi erőviszonyok között zajlik. Az új hatalmi viszonyok legfőbb jellemzője pedig az, hogy az Egyesült Államok globális hatalmi előnyének és ambícióinak csökkenése miatt a korábbiakhoz képest megnövekedett az olyan regionális nagyhatalmak érdekérvényesítő lehetősége saját környezetükben, mint Oroszország vagy Kína.[11] Az ukrán válsággal foglalkozó elemzők és kommentátorok egy része úgy látja, hogy ami most, illetve 2008 (a grúz–orosz háború) óta zajlik, csupán *egy megerősödött Oroszország válasza* a Nyugat korábbi és tervezett lépéseire:[12] a NATO 1999-es, 2004-es, 2009-es bővítésére, az EU 2004-es és 2013-as bővítésére, a színes forradalmak nyugati támogatására (Grúzia 2003, Ukrajna 2004, Kirgizisztán 2005), illetve az Európai Unió 2008-tól folytatott Keleti Partnerség-politikájára. Ezek az elemzések és kommentárok arra hivatkoznak, hogy Oroszország olaj- és gázbevételeiből meggazdagodott, energetikai nagyhatalom lett, amely várhatóan a következő 15 évben is a világ 8 legnagyobb gazdasága között szerepel majd, és katonai kiadásait a 2008-as válság ellenére sem csökkentette, sőt komoly haderőreformot és haditechnikai modernizációt hajt végre.

Az elemzések másik része viszont úgy látja, hogy ami 2008 óta folyik, az nem egy megerősödött Oroszország, hanem *éppen hogy egy fokozatosan gyengülő, lassuló gazdaságú és komoly modernizációs kihívásokkal szembesülő Oroszország válasza* a Nyugat korábbi és tervezett lépéseire.[13] Egy olyan regionális nagyhatalom válasza, amely az utóbbi években egyfajta stratégiai magányossággal küzd (eredménytelennek bizonyult a 2009-ben Obama elnök által meghirdetett „reset”-politika, a 2008-as gazdasági-pénzügyi válság miatt Európa nem válhatott komoly modernizációs partnerré, Kína pedig nem csupán stratégiai partnere,

[10] Trenin, Dmitri: The Ukraine Crisis and the Resumption of Great-Power Rivalry. Carnegie Moscow Center, 2014. 38 o.; Mearsheimer, John J.: Why the Ukraine Crisis Is the West's Fault. The Liberal Delusions That Provoked Putin. *Foreign Affairs*, 2014 September/October.

[11] Richarson, Bill: A New Realism. *Foreign Affairs*, 2008 January/February; Magyarics Tamás: Vissza a kezdetekhez. *Nemzet és Biztonság*, 2008. 2. sz. 3–12. o.

[12] *Michael Auslin:* Why Did Russia Invade Ukraine? Because The West Is Weak. *Forbes,* 2014. 03. 03.; Why Russia is strong and The West is weak? *dobrisratings.com,* 2014. 03. 22.; *Bump, Philip:* Obama: No, Romney Was Wrong. Russia Is Weak, Not Strong. *The Wire,* 2014. 03. 25.; Champion, Marc: Weak or Strong, Obama Can't Save Ukraine. *Bloomberg View,* 2014. 05. 13.; Morici, Peter: Exposing the Weakness of the U.S. and Europe. *realclearworld.com,* 2014. 07.23.; Grygel, Jakub: The Weak Attack The Strong. *The American Interest,* 2014. 10. 05.

[13] The real weakness of Russia. *abovetopsecret.com*, 2014. 05. 10.; Miller, Chris: War in Ukraine Exposes Russia's Weakness. *YaleGlobal Online*, 2014. 09. 16.; Removska, Olena: Russia is weaker than it seems — James Sherr. *Euromaidan Press*, 2014. 09. 25.

de egyben vetélytársa is Moszkvának).[14] Nem vitatják, hogy Oroszország gazdagabb lett, de határozottan állítják, hogy nem lett modernebb. Ezek az elemzők arra hivatkoznak, hogy Oroszország azért választotta a háborút, vagy Ukrajna esetében a helyettesekkel vívott (proxy) háborút, mert az orosz érdekérvényesítés nem katonai eszközei (gazdasági, pénzügyi, politikai, kulturális stb.) kimerültek, illetve nem bizonyultak elég hatékonynak. Ezt azért fontos hangsúlyozni, mert a nyugati közvélemény többségét valószínűleg nem az orosz érdekérvényesítés ténye, hanem elsősorban annak módja döbbentette meg.[15] Vagyis azt nagyon kevesen vitatják, hogy Oroszországnak lehetnek legitim érdekei Ukrajnában, amelyet akár érvényesíthet is, de nem proxyháborúval, nem annexióval, nem az ukrán állam destabilizálásával.

Megint mások még ennél is megengedőbbek. Tudomásul veszik például, hogy Oroszország annektálta a Krímet, sőt azt is jogosnak ítélik, hogy Moszkva – mivel Oroszországnak Európa felé közismerten nincs természetes geopolitikai határa – politikai értelemben vett geopolitikai határzóna kialakítására törekszik Ukrajnában (mint tette ezt Kelet-Közép-Európában a Szovjetunió).[16] Azonban feltehető a kérdés: miért éri meg stratégiailag Oroszország számára Ukrajna egy részének elszakítása vagy egy olyan Ukrajna létrehozása, amely azzal a veszéllyel fenyeget, hogy egyik fele tartósan oroszellenesé, s így nyugatbaráttá válik? Az utóbbi kérdést elsősorban az teszi különösen fontossá, hogy geopolitikai szinten az ukrán válság egy olyan küzdelem, amely *az integrációs vezető szerepért is zajlik* a poszt-szovjet térség ukrán területén.[17] Ennek pedig a kulcskérdése az, hogy ki tudja tartósan és jobban támogatni az ukrán modernizációt?

Regionális szinten az ukrán válság egy *Ukrajna és az Oroszországi Föderáció között zajló stratégiai küzdelem Ukrajna kül- és széles értelemben vett biztonságpolitikai orientációjáért* (Európai Unió vagy Eurázsia Vámunió, NATO vagy a taskenti Kollektív Biztonsági Szerződés Szervezete (CSTO)).[18] A kommentátorok egy része ebben a küzdelemben Kijevet az ukrán állam stabilizálásáért küzdő félnek, Moszkvát az ukrán állam destabilizálására törekvő szereplőnek láttatja. Ennek megfelelően a kelet-ukrajnai területek szeparatista fegyvereseinek támogatását, Novorosszija mesterséges identitásának felkeltését és a Krím elcsatolását vetik az orosz vezetés szemére.[19] A másik – elsősorban az orosz – oldal ezzel szemben az ukrán nacionalizmust teszi az események fő felelősévé, s az ukrajnai orosz kisebbség védelmében alapvetően jogosnak ítéli az orosz magatartást.[20] Miközben aligha vitatható, hogy a szélsőséges nacionalizmus sokat árthat a nemzetközi porondon Ukrajna ügyének, ez azonban nem lehet indok arra, hogy általában is elítéljük az ukrán nemzet- és nemzetállamépítést egy olyan térségben (tudniillik Kelet- és Közép-Európában), ahol az elmúlt negyedszázad egyik legfontosabb folyamata az új nemzetállamok létrejötte volt.[21] Emellett a hosszú történelmi tapasztalat azt mutatja, hogy területe egy részének elvesztése minden nemzet esetében a nacionalizmust szítja fel és a nacionalisták malmára hajtja a vizet.

---

[14] Sz. Bíró Zoltán: *Russia and the post-Soviet region*. In Háda Béla – N. Rózsa Erzsébet (eds.): *Europe-Asia regional security challanges*. National University of Public Service, Institute of International Studies, Budapest, 2014. 63. o.

[15] A nemzetközi közvélemény Oroszország-képének változásáról lásd Russia's Global Image Negative amid Crisis in Ukraine. Pew Rasearch Global Attitudes Project, 2014. 07. 09.

[16] Lásd erről Friedman, George: Ukraine: On the Edge of Empires. *Stratfor Geopolitical Weekly*, 2013. 12. 17.; Geopolitics of Ukraine. *diploweb.com*, 2014. 03. 19.; Menkiszak, Marek – Sadowski, Rafał – Żochowski, Piotr: Rosyjska interwencja zbrojna we wschodniej Ukrainie. *Analizy OSW*, 2014. 09. 03.

[17] Inozemtsev, Vladislav L. – Barbashin, Anton: Eurasian Integration: Putin's Futureless Project. Aspen Institute, Prague, 2014.; Trenin, Dmitri: The Ukraine Crisis and the Resumption of Great-Power Rivalry. Carnegie Moscow Center, 2014. 38 o.; Mearsheimer, John J.: Why the Ukraine Crisis Is the West's Fault. The Liberal Delusions That Provoked Putin. *Foreign Affairs*, 2014 September/October.

[18] Az ukránoknak a NATO-val és az Európai Unióval kapcsolatos véleményváltozását lásd Как изменилась Украина накануне парламентских выборов. *belaruspartisan.org*, 2014. 10. 23.

[19] Menkiszak, Marek – Sadowski, Rafał – Żochowski, Piotr: Rosyjska interwencja zbrojna we wschodniej Ukrainie. *Analizy OSW*, 2014. 09. 03.

[20] Menkiszak, Marek: Doktryna Putina: Tworzenie koncepcyjnych podstaw rosyjskiej dominacji na obszarze postradzieckim. *Komentarze OSW*, 2014. 03. 27.

[21] Tálas Péter: Kelet-Közép-Európa az integrációk szorításában. *Nemzet és Biztonság*, 2008. 3. sz. 65–76. o.

Az orientációs küzdelemben nem mentesül a felelősség alól az Európai Unió sem. A tapasztalatok szerint az EU is hajlamos önmagát, illetve az általa kínált lehetőségeket túlságosan rózsaszínűre festeni és a valóságnál vonzóbbá tenni, s azt az illúziót kelteni, hogy a hozzá való közeledés, majd a csatlakozás minden gondot megold. Az EU ezt a hibát az ukránokkal szemben is elkövette, amikor a társulási szerződés kapcsán nem hangsúlyozta, hogy Ukrajna még igen távol áll az Európai Unióhoz való csatlakozás lehetőségétől, s a távoli tagság is csupán egy lehetőség, s korántsem biztosíték a modernizációra.

Az Ukrajna kül- és biztonságpolitikai orientációjáért folyó küzdelmet alighanem az ukrán társadalom modernizációs lehetőségeinek szemszögéből érdemes elsősorban megközelíteni. Egyszerűen azért, mert a kelet-közép-európai régió számára egy modern és stabil Ukrajna szomszédsága a kívánatos. A kérdés mármost az – miként azt korábban jeleztük –, hogy vajon perspektivikusan Oroszország vagy az Európai Unió kínál-e nagyobb esélyt az ukrán modernizációhoz. Aligha tévedünk, ha azt feltételezzük, hogy Ukrajnának és az Ukrajna típusú országoknak – vagyis azoknak, amelyek energiahordozó vagy nyersanyag hiányában modernizációra kényszerítettek, s ahol nem választás kérdése a gazdagodás és jólét megteremtése (hogy tudniillik modernizáció vagy az olaj- és gázbevételek révén valósítjuk-e meg a jólétet) – stratégiai értelemben nem igazán lehet perspektivikus egy Oroszország vezette integráció. Felettébb kérdéses ugyanis, hogy lehet-e az ukrán modernizáció ösztönzője egy olyan ország, amely maga is komoly és strukturális modernizációs deficittel és gondokkal küzd. Mivel azonban abban sem lehetünk biztosak, hogy az Európai Unió által perspektivikusan kínált modernizáció feltétlenül sikeres lenne Ukrajnában, a társadalmi-gazdasági orientációról maguknak az ukránoknak kell dönteniük.

Az ukrán válságról folyó nemzetközi vitákban meglehetősen kevés szó esik *az Ukrajnán belüli konfliktusokról, összeütközésekről és válságjelenségekről*, valamint arról, hogy a jelenlegi helyzet kialakulásához maguk az ukránok is hozzájárultak.[22] Hozzájárultak *az ukrán állam strukturális válságával*, vagyis azzal, hogy 22 év alatt nem tudtak stabil államot létrehozni. Hozzájárultak azzal, hogy magánhadseregekkel, a parlamentben „magánképviselőkkel" rendelkező *oligarchák uralják az ukrán államot és társadalmat*, s ebben a rendszerben *meggyengültek az állami erőszakszervezetek* (hadsereg, rendőrség, a törvény betartását kikényszerítő államapparátus), s az állam számos területen elvesztette erőszak-monopóliumát.

Az elmúlt egy év ukrán válsága *az ukrajnai oligarchák közötti harc* is volt, ráadásul többnyire olyan oligarchacsoportok között, amelyek mindegyike kompromittálódott az elmúlt 22 évben. A leglátványosabban a narancsosok 2005–2010 között, majd a Viktor Janukovics mellett állók 2010–2014 között.[23] Ezek az oligarchák ma már csupán arra képesek, hogy finanszírozzák a Janukovics-ellenes Majdant (elsősorban azok, akik 2010 után kiszorultak a hatalomból), illetve jelenleg pénzeljék a szeparatista fegyvereseket (azok, akik 2014 februárjában buktak meg). Természetesen van a válságnak egy *Kelet-Ukrajna versus Nyugat-Ukrajna dimenziója* is (amely bizonyos értelemben a különböző és igen bonyolult ukrán politikai identitások küzdelme is),[24] de számos elemző szerint hiba ezt eltúlozni.[25] Fontossági szempontból talán az első helyen kellett volna említeni az ukrán válság *társadalom versus politikai elit dimenzióját*. Vagyis azt a társadalmi elégedetlenséget, ami amiatt alakult ki és állandósult (még ha nem is mindig mutatkozott meg tiltakozások formájában), hogy a függetlenség 22 évében az ukrajnai elit semmilyen elfogadható jövőképet, perspektívát nem tudott ajánlani az országnak, nem tudta stabilizálni és konszolidálni az ukrán államot sem politikai, sem gazdasági tekintetben. Hogy lényegében állandósította a válságot, hogy a társadalom széles tömegeit tartotta a gazdasági vegetáció (szegénység) és a politikai vegetáció (a választások ellenére fennmaradó változatlanság) állapotában.

---

[22] Grennes, Thomas – Strazds, Andris: Ukraine, Russia and the West. *economonitor.com*, 2014. 10. 20.

[23] Az ukrán oligarchacsoportokról lásd Matuszak, Sławomir: Demokracja oligarchiczna. Wpływ grup biznesowych na ukraińską politykę. *Prace OSW,* 2012. 10. 16. 113 o.

[24] Az identitások bonyolultságát jól jelzi, hogy nyelvi, etnikai és politikai szempontból létezhet: ukrán nyelvű etnikai ukrán, ukrán politikai identitással; orosz nyelvű etnikai ukrán, ukrán politikai identitással; orosz nyelvű etnikai orosz, ukrán politikai identitással; és orosz nyelvű etnikai orosz, orosz politikai identitással.

[25] Ukrajna belső megosztottságáról és törésvonalairól lásd Olszanski, Tadeusz A.: Więcej jedności niż podziałów. Zróżnicowania wewnętrzne Ukrainy. *Punkt widzenia OSW*, 2014. 03. 07. 35 o.

Az ukrán parlamenti választásokról

A Petro Poronsenko elnök által 2014. október 26-ra kiírt előrehozott parlamenti választásokon 50 ukrán párt, illetve politikai csoportosulás indult, amelyek közül 29 állított országos listát.[26] A fennmaradók csupán az egyéni választási kerületekben állítottak jelöltet. A 29 országos listával rendelkező párt közül csupán 12 volt képes száznál több jelöltet állítani országos szinten, s további hét az egyéni választási körzetekben. Összesen 6627 jelöltet regisztráltak, s közülük 3120 indult a pártlistákon. A központi választási bizottság regisztrálta a donyecki és luganszki körzetek valamennyi jelöltjét, jóllehet az már a választások előtt feltételezhető volt, hogy 13-14 itteni körzetben biztosan nem tartják meg a választásokat, további 6 körzetben pedig kérdéses volt megtartásuk (a szeparatisták azt is bejelentették, hogy az általuk megszállt területeken november 2-án tartanak választásokat[27]). Nem szavaztak az Oroszországi Föderációhoz csatolt Krím-félszigeten sem.

Az ukrajnai választási kampány nagyon rövid – mindössze hat hetes –, ugyanakkor agresszív és dinamikus volt. Tematikusan főleg a háború és béke, a gazdasági válság, továbbá a politikai megújulás kérdései uralták az egyszer *„hazafias-forradalminak”*, illetve *„régi rendszerű oroszbarátnak”,* máskor *„európai orientációjúnak”*, illetve *„oroszbarátnak”* nevezett politikai tábor versengését. Az előzetes felmérések az mutatták, hogy azok a politikai pártok és csoportosulások váltak népszerűvé az ukránok körében, amelyek meggyőző válaszokkal rendelkeztek az említett kihívásokkal kapcsolatban, illetve azok, amelyek új arcokat tudtak felmutatni jelöltlistáikon. Az elemzők egybehangzó előzetes véleménye volt az is, hogy az október 26-i választás egyik meghatározó sajátossága az lesz, hogy nagyon sok új, egy vagy fél éve még alig ismert politikai formáció, illetve sok új képviselő kerül majd be a 6-9 pártból álló új ukrán parlamentbe (az újak egy része valóban teljesen új, egy másik része viszont a korábbi, megkapaszkodni képes politikai tömörülések második, illetve harmadik politikusi sora). A választást különlegesnek tekintették abból a szempontból is, hogy az előrejelzések szerint a független Ukrajna történetében most először 75-80%-os (alkotmányozó) többséget is elérhetnek az Európa-barát ukrán politikai tábor pártjai.

Az elemzők az Európa-barát táborhoz sorolják az előzetes közvélemény-kutatások által egyöntetűen győztesnek jelzett *Petro Porosenko Blokk*ját *(BPP),* amellyel kapcsolatban csupán azt tekintették kérdésesnek, hogy a szavazatok ötödét vagy bő harmadát szerzi-e meg. Mivel ugyanakkor az is egyértelmű volt, hogy a BPP nem lesz képes önállóan kormányt alakítani, nem volt közömbös az e táborhoz tartozó pártok közötti további parlamenti erősorrend sem. Az előrejelzések a második helyen befutónak az Arszenyij Jacenyuk miniszterelnök és Olekszandr Turcsinov volt ideiglenes államfő vezette *Népi Front*ot[28] vagy az Oleh Ljasko vezette populista, nemzeti-liberális *Radikális Párt*ot, illetve a választásokat közvetlenül megelőzően (egyfajta meglepetésként) a lvovi polgármester vezette *Önsegély*t *(Szamopomics)* várták. Jó eredményt és biztos parlamenti képviseletet feltételeztek Julija Timosenko *Batykivscsina* nevű formációjának és az Anatolij Hricenko vezette konzervatív, Európa-párti és oroszellenes *Polgári Álláspont*nak *(Hromadszka Pozicija)* is.

Mivel a korábbi rendszer legfontosabb pártjai meggyengültek (a Régiók Pártja szétesett, az Ukrán Kommunista Párt pedig meggyengült), az Európa-barát tábor ellenzékének a Jurij Bojko vezette *Ellenzéki Blokk*ot, illetve Szerhij Tihipko elsősorban Kelet-Ukrajnában népszerű *Erős Ukrajná*ját várták az új Legfelsőbb Tanácsba (a választást közvetlenül megelőzően ezt kiegészítették azzal: ha az Erős Ukrajna képes lesz átlépni az 5%-os parlamenti küszöböt). Fontos azonban jelezni, hogy mivel a parlamenti képviselők fele egyéni választási kör-

[26] A választásokra vonatkozóan lásd Olszański, Tadeusz A.: Ukraińskie partie polityczne na starcie kampanii wyborczej. Analizy OSW, 2014. 09. 17.; Olszański, Tadeusz A.: Przed wyborami parlamentarnymi na Ukraine. (Before the parliamentary elections in Ukraine) *Komentarze OSW (Commentary OSW)*, No. 149. 2014. 10. 15.; Ukraina przed wyborami. Stare elity trzymają się mocno. *Gazeta Wyborcza*, 2014. 10. 25.; Ukraina wybierze przyszłość. *Gazeta Wyborcza*, 2014. 10. 25.; Olszański, Tadeusz A.: Mocny głos na rzecz reform: Ukraina po wyborach parlamentarnych *Analizy OSW*, 2014. 10. 29.

[27] Poór Csaba: Hősökkel indulnak a pártok. *nol.hu,* 2014. 10. 25.

[28] Mivel Arszenyij Jacenyuk miniszterelnök és Petro Porosenko állam között az elmúlt hónapokban komoly vita alakult ki az oroszok által támogatott szeparatistákkal szembeni politika határozottságáról, a Népi Frontot a „bé-kepárti” Porosenkóval szemben gyakran „háborúpártiként” is emlegették.

zetekből kerül be, a régi rendszer képviselőinek itt is esélyük volt bejutniuk a törvényhozásba. Az előzetes vélemények azt feltételezték, hogy az Európa-ellenes és oroszbarát tábor összességében a szavazatok 20-25%-át is megszerezheti. Különösen, mivel a szavazatvásárlás – jóllehet a korábbiakhoz képest kisebb mértékben – ebben a kampányban is bevett gyakorlatnak bizonyult. Az előzetes közvélemény-kutatási előrejelzések ugyanakkor biztosra vették, hogy listán nem szerez parlamenti képviseletet a *Pravij Szektor*, miként azt is, hogy a nacionalista *Szvoboda (Szabadság)* sem számíthat jelentős támogatásra. Vagyis a Moszkva által leginkább emlegetett és kritizált nemzeti radikális irányzat kívül marad a törvényhozáson, illetve csak marginálisan lesz jelen. Az is várható volt, hogy a fegyveres erők és biztonsági szervezetek az ukrán védelmi miniszter, Anatolij Hricenko vezette *Polgári Álláspont*on kívül is viszonylag jelentős erőt képviselnek majd az új parlamentben, mivel számos más párt is helyet biztosított számukra a listáján. Így a „frontok képviselői" megtalálhatók voltak *Petro Porosenko Blokkja*, a *Népi Front*, a *Radikális Párt*, a *Batykivscsina* és az *Önsegély (Szamopomics)* listáin is.

Az 2014. októberi 26-ai ukrán parlamenti választás előzetes eredménye és a végeredménye.[29]

Párt/pártszövetség	***exit poll (1)***	***exit poll (2)***	***exit poll (3)***	***Végeredmény***	***Képviselők száma***
Petro Porosenko Blokkja	*24,3%*	*23,0%*	*22,2%*	*21,82%*	*132*
Függetlenek					*96*
Népi Front (A. Jacenyuk)	*21,8%*	*21,3%*	*21,8%*	*22,16%*	*82*
Önsegély (A. Szadovij)	*12,5%*	*13,2%*	*14,2%*	*11,00%*	*33*
Ellenzéki Blokk (J. Bojko)	*6,6%*	*7,6%*	*7,8%*	*9,36%*	*29*
Radikális Párt (O. Ljasko)	*7,1%*	*6,4%*	*6,4%*	*7,44%*	*22*
Batykivscsina (J. Timosenko)	*6,0%*	*5,6%*	*5,6%*	*5,68%*	*19*
Betöltetlen (Krím, szakadárok)					*27 (12+15)*
Szabadság (O. Tyahnibok)	*6,3%*	*6,3%*	*5,8%*	*4,73%*	*6*
Ukrajna Kommunista Pártja				*3,84%*	
Polgári Álláspont (A. Hricenko)				*3,11%*	
Erős Ukrajna (S. Tihipko)				*3,10%*	*1*
Pravij Szektor (D. Jaros)				*1,8%*	*1*
Volja (J. Gyerevjanko)				*-*	*1*
Zastup (V. Davidenko)				*-*	*1*
					450

Azt már a választási exit poll-eredmények is egyértelműen jelezték, hogy az ukrán közvélemény-kutatási intézetek előrejelzései nem voltak túl megbízhatóak.[30] Az exit poll-eredmények ugyanis *Petro Porosenko Blokkjának* minimális listás győzelmét jelezték, a második helyre a *Népi Front*ot, a harmadikra pedig a lvovi polgármester, Andrij Szadovij vezette *Önsegélyt (Szamopomics)* jelezték befutónak. A parlamenti küszöböt átlépő – de 10% alatti – pártnak mutatták a *Radikális Pártot,* a *Svobodát (Szabadság)* – mint kiderült ez utóbbit tévesen –, és Julija Timosenko *Batykivscsiná*ját. Az exit poll-eredmények érzékeltették azt, hogy mind a Radikális Párt, mind pedig Timosenko pártja a korábbi előrejelzésekhez képest alulteljesített, most nem is beszélve a *Polgári Álláspont*ról és az *Erős Ukrajná*ról, melyek el sem érték a parlamentbe jutáshoz szükséges küszöböt.

A tényleges végeredmények még az exit poll-eredményeknél is meglepőbbnek bizonyultak: bár *Petro Porosenko Blokkja* a listás és az egyéni választások együttes eredménye alap-

[29] A választásokon a 31 millió ukrán választópolgár 52,4%-a vett részt (a részvételi arány 32,4% és 70% között mozgott). A részvétel elmaradt a májusi elnökválasztás részvételi arányaitól (60,3%), s némileg a 2012-es parlamenti választás részvételi arányaitól is (57,9).

[30] Экзит-полл "Университас": в Раду проходят две новые партии. *korrespondent.net,* 2014. 10. 26; Экзит-полл Шустера: выборы в Раду выиграла партия Блок Порошенко. *korrespondent.net,* 2014. 10. 26; Экзит-полл Соцмониторинга: в Раду проходят семь партий. *korrespondent.net,* 2014. 10. 26.

ján az első helyen végzett a választáson, de a listás választásokat a *Népi Front* nyerte meg. Kiderült az is, hogy *Svobodá*nak *(Szabadság)* a várakozások és az előrejelzések ellenére sem sikerült átlépnie az 5%-os parlamenti küszöböt.[31]

Az ukrán parlamenti választások az Európa-barát és mérsékelt ukrán politikai tábor egyértelmű győzelmét és abszolút többségét hozták *(Petro Porosenko Blokkja, Népi Front, Önsegély, Batykivscsina)*. A kormánykoalíciót várhatóan *Petro Porosenko Blokkja*, a *Népi Front* és az *Önsegély (Szamopomics)* alkotja majd, s amennyiben alkotmányozó többségre lenne szüksége, azt a *Batykivscsina* és az Európa-párti parlamenti formációkhoz csatlakozó független képviselők segítségével létre tudja majd hozni. Bizonyosnak tűnik, hogy Arszenyij Jacenyuk marad kormányfő, aki Petro Porosenkónak nem csupán szövetségese, de immár vetélytársa is. Az ukrán parlamentben nem lesz egyetlen domináns párt, s ez egyrészt a korábbiaknál konfliktusosabbá teheti a parlamenti pártok közötti viszonyt, másrészt viszont – beemelve a kompromisszum-kényszert a parlamenti politikába – rugalmasabbá, pragmatikusabbá és megegyezésképesebbé teheti az ukrajnai politikai elitet. Ugyancsak fontos következmény, hogy a korábbi politikai rendszer fontos, illetve meghatározó politikai pártjai (például a *Batykivscsina, az Ukrán Kommunista Párt, a Szabadság*) és utódpártjaik (a Régiók Pártja esetében az *Ellenzéki Blokk* és az *Erős Ukrajna*), illetve az oroszbarát politikai erők *(Ellenzéki Blokk, Ukrán Kommunista Párt, Erős Ukrajna)* egyértelműen háttérbe szorultak. Az oroszbarát politikai tábort az új parlamentben pártlistáról kizárólag az *Ellenzéki Blokk* képviseli, az egyéni képviselők soraiban pedig az *Erős Ukrajna*, illetve a független képviselők közül az *Ellenzéki Blokk* frakciójához csatlakozók. Marginalizálódtak a szélsőségesek is: a *Svoboda (Szabadság)* az egyéni körzetekből 6, a *Pravij Szektor* 3 képviselői helyet szerzett, s a 10% alatt maradó *Radikális Párt*nak is csupán 22 képviselője lesz. Érdemes megjegyezni, hogy a *Svoboda (Szabadság)* képviselői közül egy sem tartozik a párt vezetéséhez. A párt választási kudarca egyben azt is jelenti, hogy Porosenko elnök várhatóan leváltja majd a párt nyugat-ukrajnai megyékbe korábban kinevezett vezetőit, miként várhatóan meneszti a *Pravij Szektor* kormányzati képviselőit is.

Az új parlament fele – kb. 250 képviselő – először került a törvényhozásba, bár jó néhányuknak valószínűleg van önkormányzati tapasztalata. A törvényhozói múlttal rendelkezők többsége – ezek pár tucatnyian lehetnek – valószínűleg az *Ellenzéki Blokk* frakciójával működik majd együtt. Az Európa-párti frakciókban olyan társadalmi aktivisták, kis- és középvállalkozók, újságírók, katonák és önkéntes fegyveresek lesznek, akik többsége iskolázott ugyan, de nincs politikai tapasztalatuk. Számos megfigyelő szerint komoly politikai kockázatot jelenthet, hogy az új parlamentbe olyan katonák és önkéntes fegyveresek is bekerültek, akiknek szoros kapcsolatuk van a különböző katonai formációkkal. Az új hatalomnak számolnia kell azzal is, hogy – bár a korábbinál kisebb mértékben, de – jelen lesznek a parlamentben az ukrán oligarchák képviselői is: így *Ihor Kolomojszkij Porosenko Blokkj*án keresztül, *Dmitro Firtas* és *Szerhij Lovocskin Petro Porosenko Blokkj*án, a *Radikális Párt*on és az *Ellenzéki Blokk*on keresztül, míg *Rinat Ahmetov* az *Ellenzéki Blokk*on keresztül.[32]

A választások utáni helyzetről

A döntő kérdés persze az, hogy mi vár az új elnökre és az új parlamentre a választások után, s mit képes megoldani a felhalmozódó problémák közül az ukrán politikai színpadot átalakító új politikai elit. Az bizonyos, hogy nem nélkülözheti majd a Nyugat segítségét – például a Donyeck-medence (Donbasz) újjáépítésénél, a téli időszak villamosenergia-ellátásának biztosításában (tekintettel a Donyeck-medencei szénbányák termelés-visszaesésére), illetve az ukrán gazdaság konszolidációja kapcsán. Ez utóbbi különösen fontos, hiszen az ukrán gazdaság – a korábbi kormányok kudarca miatt – a kelet-ukrajnai területen folyó háború nélkül is katasztrofális állapotba került.[33] Fontos azonban látnunk azt is, hogy az új ukrán hatalom ko-

[31] Результаты выборов-2014: обработано 99,72% протоколов. *korrespondent.net,* 2014. 10. 31.
[32] Olszański, Tadeusz A.: Mocny głos na rzecz reform: Ukraina po wyborach parlamentarnych *Analizy OSW*, 2014. 10. 29.
[33] Iwański, Tadeusz: Gospodarka Ukrainy w cieniu wojny . *Komentarze OSW*, 2014. 10. 08.

moly nyugati segítségre csakis abban az esetben számíthat (de még ekkor sem biztosan!), ha határozottan fellép a mindent átható korrupció ellen, az oligarcharendszer felszámolásáért és piacgazdasági reformok mellett. Ennek bizonyítására az elkövetkezendő hónapokban alighanem módja nyílik, mert nem valószínű, hogy Oroszország – amelynek az ukrajnai „orosz tavasz" megszervezésére és Ukrajna föderalizálásának kikényszerítésére tett kísérlete egyelőre kudarcot vallott – az elkövetkezendő hónapokban újabb kísérletet tenne ukrajnai politikai befolyásának fegyveres úton (több tízezer katona mozgósításával és bevetésével) történő kiterjesztésére. Sokkal valószínűbb, hogy az elkövetkezendő hónapokban a nemzetközi elszigeteltségbe került és pénzügyi szankciók szorongatta orosz vezetés is az ukrán parlamentben próbál meg az új elnök és az új kormány helyzetét megnehezíteni képes pozíciókat szerezni.[34]

Kérdéses, hogy miként alakul a szeparatisták által kontrollált kelet-ukrán területek sorsa. Bár a minszki megállapodás 5. pontja egyértelműen megtiltotta, 2014. november 2-án az oroszok által támogatott donyecki és luganszki szeparatisták is választásokat tartottak. A kizárólag az Oroszországi Föderáció által elismert választásokat az eddigi vezetők nyerték meg: vagyis az úgynevezett Donyecki Népköztársaságban Olekszander Zaharcsenko, az úgynevezett Luganszki Népköztársaságban pedig Ihor Plotnyicki lett a győztes.[35] Mivel Moszkva számára igen kedvezőtlenül alakultak az ukrajnai parlamenti választások (ennek eredményei megerősítették ugyanis, hogy az orosz vezetésnek igen csekély a befolyása az ukrán politikai folyamatokra), a kelet-ukrán választások eredményének nemzetközi tiltakozások ellenére történő orosz elismerésére már előzetesen számítani lehetett. Egy ilyen helyzetben ugyanis Moszkvának a kelet-ukrán területek – az úgynevezett Dnyeszter-menti Köztársasághoz hasonlatos – befagyasztott konfliktussá alakítása lehet a leghatékonyabb kártyája.[36] Kérdés ugyanakkor, hogy mi lesz a Donyeck-medence újjáépítésével, aligha valószínű ugyanis, hogy Kijev hajlandó lesz egy olyan területet konszolidálni, amelyet továbbra is az oroszok által támogatott szeparatisták birtokolnak, miként kérdéses az is, hogy Moszkva – a fegyveres és politikai támogatáson túl – hajlandó lesz-e forrásokat áldozni a terület újjáépítésére. Ráadásul az orosz vezetésnek nem érdeke a szakadár területek végleges kiszakítása sem, hiszen ezzel nyíltan elismerné, hogy a „maradék Ukrajna" elveszett számára, ami stratégiailag óriási veszteség lenne a Kremlnek. A kelet-ukrajnai választásokat követő első kijevi reakciók – az újjáépítés finanszírozásától való visszalépés, a szakadárok által uralt területeknek három évre különleges jogállást biztosító október 16-án aláírt törvény lehetséges visszavonásának bejelentése, az útlevél-ellenőrzés bevezetése a szakadár területek határán – arra utalnak, hogy Kijev egyre inkább távolodni látja a szakadár területeket az ukrán államtól.

Komoly politikai feladata lesz az új kormányzatnak azoknak a szakadár mozgalomtól nem érintett területeknek és társadalmi csoportoknak a megnyerése, ahol a választók elsősorban távolmaradásukkal jelezték elégedetlenségüket. Ilyenek például az odesszai (39,7%-os részvétel), a herszoni (41,4%), a mikolajivi (42,8%), a harkovi (45,3%), a zaporizzsjai (47,2%), illetve a dnyipropetrovszki (47,9%) területek.

---

[34] Az amerikai és európai szankciók az elemzők többsége szerint igen érzékenyen érintik az orosz gazdaságot, amely három területen hagyományosan kiszolgáltatott. A nemzetközi energetikai piacon (mivel az orosz költségvetés bevételének fele, valutabevételeinek pedig 67-69% a kőolaj-, a kőolajtermékek- és a földgázbevételekből származik), ahol egymaga nem képes a piac egészének befolyásolására. A fejlett technológia piacán, ahol a hadiipar egyes ágazatain kívül a legtöbb területen (még az energetikai szektorban is, például a palagáz- és palaolaj-kitermeléshez, illetve mélytengerivezeték-fektetéshez kapcsolódó technológiák esetében is). Illetve a nemzetközi pénzpiacon, mert bankjai és nagyvállalatai tőkeszegények. Bár a nemzetközi irodalom gyakran emlegeti az orosz pénzügyi tartalékokat (600 milliárd dollárt említve az összes, 450 milliárdot a jegybanki tartalékokkal kapcsolatban), de ehhez többnyire elfelejtenek két dolgot hozzátenni. Egyrészt, hogy az ukrán válság 2013-as kirobbanása óta e tartalékok 80 milliárd dollárral csökkentek, elsősorban a rubel árfolyamvédelme következtében (nota bene: a rubel ennek ellenére közel 25%-kal gyengült). Másrészt azt is, hogy Oroszország teljes külső adósságállománya mintegy 200 milliárd dollárral meghaladja a jegybanki tartalékok mértékét. Ráadásul az orosz gazdaság növekedése 2012 első negyedéve óta lassul, 2013-ban 1,3%-os volt, ez évben pedig 1% alatti lesz (vagyis lényegében stagnál), s ez a lassulás egy olyan időszakban következett be, amikor még 100 dollár fölötti volt az olajár és még nem voltak szankciók.

[35] Po wyborach na Ukrainie. Moskwa: Będziemy współpracować. Zacharczenko: Jestem gotów do dialogu z Kijowem. *Gazeta Wyborcza*, 2014. 11. 03.

[36] Andrusieczko, Piotr: Donbas stopniowo odpływa od Ukrainy. *Gazeta Wyborcza*, 2014. 11. 03.

Az új ukrán vezetés reformok melletti elkötelezettségét növelheti, hogy a reformpárti táboron belül azok a politikai formációk szerepeltek jól (a *Népi Front* és az *Önsegély*), amelyek eddig is a határozottabb reformokat követeltek. *Petro Porosenko Blokkj*ának „vereségét", illetve Arszenyij Jacenyuk *Népi Front*jának „győzelmét" számos elemző épp azzal magyarázza, hogy az Európa-párti választók elégedetlenek voltak Porosenko elnök óvatos reformpolitikájával, illetve a szakadárokkal szembeni határozatlan fellépésével.[37] Még ennél is nagyobb kényszerítő erő lesz azonban az, hogy ha az új politikai elit nem kísérel meg valóban széles és átfogó reformokat végrehajtani, akkor számos elemző szerint az Ukrajnában uralkodó elégedetlenség újabb nagy társadalmi megmozduláshoz vezethet.[38]

[37] Olszański, Tadeusz A.: Mocny głos na rzecz reform: Ukraina po wyborach parlamentarnych *Analizy OSW*, 2014. 10. 29.
[38] Analityk OSW: na Ukrainie możliwa jest druga fala rewolucji. *polskieradio.pl*, 2014. 10. 13.